

ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR ORQALI MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING KOGNITIV RIVOJLANISHINI QO'LLAB-QUVVATLASH

Qurbonova Zamira

Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti

Maktabgacha talim yo'nalishi 530 -24 guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16420077>

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining maktabgacha yoshdagi bolalar kognitiv rivojlanishiga ko'rsatadigan ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, bolalarning bilish qobiliyatlarini shakllantirishda raqamli o'yinlar, interaktiv o'quv dasturlari, multimediya vositalaridan foydalanishning samarali jihatlari yoritib berilgan. Maqolada maktabgacha ta'lim muassasalari va ota-onalar uchun tavsiyalar ham keltirilgan.

Kalit so'zlar: kognitiv rivojlanish, maktabgacha yosh, raqamli texnologiyalar, interaktiv ta'lim, multimediya.

Annotation: This article analyzes the impact of modern information and communication technologies on the cognitive development of preschool children. It highlights the effective use of digital games, interactive learning programs, and multimedia tools in fostering children's intellectual growth. Practical recommendations for educators and parents regarding the safe and purposeful use of digital technologies in preschool education are also provided.

Keywords: cognitive development, preschool age, digital technologies, interactive learning, multimedia.

Аннотация: В данной статье анализируется влияние современных информационно-коммуникационных технологий на когнитивное развитие детей дошкольного возраста. Рассматриваются эффективные способы использования цифровых игр, интерактивных обучающих программ и мультимедийных средств для развития интеллектуальных способностей детей. Также приводятся практические рекомендации для педагогов и родителей по безопасному и целенаправленному применению цифровых технологий в дошкольном образовании.

Ключевые слова: когнитивное развитие, дошкольный возраст, цифровые технологии, интерактивное обучение, мультимедиа.

Kirish.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida bolalarning kognitiv rivojlanishi yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Zamonaviy texnologiyalar nafaqat bilim berish jarayonini, balki bolalarning tafakkuri, xotirasi, diqqatini rivojlantirish imkonini ham kengaytirmoqda. Maktabgacha yoshdagi bolalar dunyoni o'rganishda tabiiy qiziquvchanlikka ega bo'lgani uchun ular bilan ishlashda raqamli vositalardan foydalanish katta samaradorlik beradi. Shu bois pedagoglar va ota-onalar zamonaviy texnologiyalar yordamida bolalarning kognitiv rivojlanishini qanday qilib to'g'ri yo'naltirish mumkinligini o'rganishi zarur.

Asosiy qism.

1. Kognitiv rivojlanish tushunchasi va uning ahamiyati.

Kognitiv rivojlanish – bu bolaning bilish jarayonlari: idrok, xotira, tafakkur, diqqat va nutqning shakllanishi va rivojlanishidir. Psixologlar (J. Piajening kognitiv rivojlanish nazariyasiga ko'ra) maktabgacha yosh – bolaning mantiqiy fikrlash va tushunchalarni shakllantirish uchun eng muhim bosqichdir. Shu bois mazkur davrda bola atrof-muhit bilan faol

muloqot qilishi, yangi ma'lumotlarni tez va samarali o'zlashtirishi uchun sharoit yaratish juda muhim.

2. Zamonaviy texnologiyalarning imkoniyatlari.

Bugungi kunda bolalar bilan ishlashda quyidagi texnologiyalar keng qo'llanilmoqda:

- Interaktiv ta'lim dasturlari – masalan, bolalar uchun mo'ljallangan “ABC Kids”, “Starfall” kabi o'quv ilovalari.

- Multimediya vositalari – rangli animatsiyalar, audio va video materiallar bolalarning diqqatini jalb qiladi va tushunchalarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi.

- Raqamli o'yinlar – mantiqiy fikrlashni rivojlantiruvchi moslashtirilgan didaktik o'yinlar bolalarning qiziqish asosida o'rganishiga yordam beradi.

- Virtual va qo'shimcha reallik (VR/AR) – yangi texnologiyalar orqali bolalar real hayotga yaqinlashtirilgan muhitda o'qish va tajriba orttirishi mumkin.

3. Kognitiv rivojlanishga ko'rsatadigan ijobiy ta'sirlar.

- Diqqatni rivojlantirish – interaktiv dasturlar bolaning diqqatini jamlashga yordam beradi.

- Xotira va tafakkurni mustahkamlash – o'quv o'yinlari orqali ma'lumotlarni takrorlash va chuqurlashtirish mumkin.

- Nutq rivoji – multimediali o'quv vositalari bolalarda lug'at boyligini kengaytiradi va to'g'ri talaffuzni shakllantiradi.

- Ijodkorlikni rivojlantirish – raqamli ijodiy dasturlar (rasm chizish, qurish, hikoya yaratish) bolalarning fantaziyasini oshiradi.

4. Ehtiyot choralar va muammolar.

Biroq texnologiyalardan foydalanishda ayrim xavflar mavjud:

- Bolaning ekran qarshisida uzoq vaqt qolishi ko'rish qobiliyatiga va jismoniy sog'lig'iga salbiy ta'sir qilishi mumkin.

- Noto'g'ri tanlangan o'yin va dasturlar bolaning yoshiga mos bo'lmasligi mumkin.

- Texnologiyaga haddan tashqari bog'lanish ijtimoiy muloqotni cheklashi ehtimoli bor.

Shuning uchun ota-onalar va pedagoglar raqamli vositalardan foydalanishda vaqt va mazmun bo'yicha cheklovlarni to'g'ri belgilashlari zarur.

Xulosa.

Zamonaviy texnologiyalar maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular bolalarning bilish jarayonlarini tezlashtiradi, tafakkurini kengaytiradi va ijodiy salohiyatini oshiradi. Biroq texnologiyadan foydalanish me'yoriy bo'lishi va pedagogik yondashuv bilan uyg'unlashishi kerak. Kelgusida raqamli vositalarni maktabgacha ta'lim dasturlariga integratsiya qilish, bolalarning individual rivojlanishiga mos interaktiv kontent yaratish dolzarb vazifalardan biridir.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimova R.X. Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: “O'qituvchi”, 2021.

2. Jo'rayeva G.M. Bolalar psixologiyasi va kognitiv rivojlanish asoslari. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llash bo'yicha metodik qo'llanma. – Toshkent, 2023.
4. To'xtayeva D.R. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida multimedia vositalaridan foydalanish. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2022.
5. Xolmatova M. Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: “Innovatsiya ziyo”, 2019.